

Herr *Palander* från den 16 Februari under 8 dagar; och
 Friherre *Tamm* från den 16 Februari under 14 dagar.

§ 14.

Justerades protokollsutdrag öfver de i detta sammanträde fattade beslut.

Kammarens ledamöter åtskiljdes kl 2 e. m.

In fidem
H. Husberg.

Lördagen den 17 Februari.

Kl. 10 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 10 Februari.

§ 2.

På begäran lemnades ordet åt

Herr Statsrådet Weidenhielm, som yttrade: Det är med anledning af två härtädes väckta motioner angående upphäfvande af den, enligt nu gällande författningar, värnepliktig medgifna rätt till friköpning och legning, som jag nu begärt ordet. Då jag redan innan riksdagens början för Hans Maj:t Konungen anmält min afsigt att just i samma syfte framlägga underdånigt förslag och dertill erhållit hans nådiga bifall, men till följd af min inträffade sjukdom blifvit förhindrad icke allenast att befordra detta förslag till handläggning, utan ock att, af de båda motionerna förekommen, här yttra mig vid deras remitterande till vederbörligt Utskott, skyndar jag i dag, begagnande det första tillfälle mitt tillfrisknande medgifvit, att inför Riksdagen uttala de lifliga sympatier, med hvilka jag omfattar det i både fosterländskt och militäriskt intresse så önskvärda upphäfvandet af omförmälde bevärningspligtige nu medgifna rättighet. Jag har desto mera skäl att förorda detta upphäfvande — som fasthelt synes mig vara en princip än en organisationsfråga — jag har desto mera skäl att förorda det, emedan det skulle göra *den allmänna värnepligten* inom vårt land till en sanning och, genom att åt beräkning

garne lemna ett fastare stöd, undanrödja en af de väsendtliga svårigheterna vid uppgörandet af en mobiliseringsplan samt i icke ringa mån underlätta arbetet på förbättrandet af vår försvarsorganisation, enär det medgäfvit mig att utgå från grunder, hvilka blifvit af både Konung och Riksdag gillade och fastställda. De redan vid flera föregående riksdagar af svenska folkets representanter uttalade önsknningar om att den allmänna värnepligten må blifva en sanning, jemte den omständigheten att jag vid denna riksdag blifvit förekommen af de båda ifrågavarande på enskild väg framlagda motionerna, ingifva mig de bästa förhoppningar om denna så viktiga frågas lyckliga lösning, hvarföre jag nu torde böra inskränka mig till ett varmt instämmande i det syfte motionerna innefatta och såmedelst undanrödja all tvekan om huruledes desamma uppfattas af regeringen, hvars intresse för deras godkännande jag framdeles, då frågan framlägges till Riksdagens afgörande, får tillfälle att ytterligare ådagalägga.

§ 3.

Enligt Kammarens derom förut fattade beslut företogs nu val af dels tjugofyra valmän för att utse Riksdagens Justitie-ombudsman och hans efterträdare, dels äfven sex suppleanter för dessa valmän; och befunnos, efter valförrättningarnes slut, hafva blifvit utsedde till

Valmän:

Herr	<i>A. P. Andersson</i>	med	121	röster,
"	<i>Hans Andersson</i>	"	121	"
"	<i>Jöns Andersson</i>	"	121	"
"	<i>C. Assarsson</i>	"	121	"
"	<i>B. Bengtsson</i>	"	121	"
"	<i>P. Benjaminsson</i>	"	121	"
"	<i>G. Bjerkander</i>	"	121	"
"	<i>O. F. Brunberg</i>	"	121	"
"	<i>L. Börjesson</i>	"	121	"
"	<i>T. Ekenstam</i>	"	121	"
"	<i>F. A. Forssbeck</i>	"	121	"
"	<i>H. Hægernarek</i>	"	121	"
"	<i>A. F. Helander</i>	"	121	"
"	<i>C. E. Hjelm</i>	"	121	"
"	<i>D. Isaksson</i>	"	121	"
"	<i>P. M. Johansson</i>	"	121	"
"	<i>P. Jonsson</i>	"	121	"
"	<i>W. Lindberg</i>	"	121	"
"	<i>L. J. Lönnberg</i>	"	121	"
"	<i>C. Magni</i>	"	121	"
"	<i>Friherre O. S. v. Otter</i>	"	121	"
"	<i>J. Samuelsson</i>	"	121	"
"	<i>C. F. Winkrans</i>	"	121	"
"	<i>P. Östman</i>	"	121	"

och till *Suppleanter*:

Herr <i>A. Johansson</i>	med 60 röster,
„ <i>A. P. Olsson</i>	„ 60 „
„ <i>Lars Ersson</i>	„ 60 „
„ <i>S. Håkansson</i>	„ 60 „
„ <i>B. Stenbäck</i>	„ 60 „
„ <i>P. Olsson</i> i Wallby	„ 60 „

Den ordning emellan suppleanterne, som nu angifvits, blef, då röstantalet utfallit lika, genom lottnings bestämdt.

§ 4.

Föredrogos och hänvisades de vid sednaste sammanträde bordlagda motionerna, nemligen:

Herr *Uhls* motion, N:o 196, till Konstitutions-Utskottet;

Herr *Hjelms* motion, N:o 197, till Kammarens Tillfälliga Utskott N:o 1; och

Herr *Ehrenborgs* motion, N:o 198, till Konstitutions-Utskottet.

§ 5.

Föredrogs och bifölls Stats-Utskottets utlåtande N:o 3, i anledning af väckt motion om anvisande af medel till betäckande af Ramsele kyrkas skuld.

§ 6.

Vid föredragning af Stats-Utskottets utlåtande N:o 4, i anledning af väckt motion om ändring i betalningsvilkoren för ett åt Kukkola byamän beviljad odlingslån, begärdes ordet af

Herr *Rutberg* som yttrade: I den förevarande frågan anser jag mig ega anledning till missbelåtenhet med Stats-Utskottets afgifna utlåtande och utber mig vördsamt att få anföra några skäl för min uppfattning af saken.

Jag förutsänder den anmärkning att, efter mitt sätt att betrakta saken, Utskottet ställt sig på en ståndpunkt, som jag visserligen finner förklarlig och i allmänhet riktig vid de många anspråk på statens mellankomst, som Utskottet i första rummet har att behandla och dervid statens juridiska rätt och fördel i första rummet tagas i betraktande. Ehuru äfven jag nitälskar för sparsamhet med statens medel, lyser jag dock den förmodan, att hos Riksdagen äfven andra skäl än den juridiska rätten och fördelen kunna förtjena afseende, och att, äfven om Stats-Utskottet fäst den mesta uppmärksamheten vid nämnda omständigheter, det för Kammaren ej kan utgöra hinder för pröfning af saken ur en annan synpunkt, *billighetens*, utan att Utskottet deraf bör finna sig förnärmadt.

Jag får således vördsamt anföra i afseende å de af Utskottet åberopade motiv för dess hemställan, att jag ej finner någon synnerlig vikt ligga uti den omständigheten, att Kukkola byamäns underdåniga ansökan, rörande lindring i betalningsvilkoren för det ifrågavarande odlingslånet, ej hos Kongl. Maj:t vunnit nådigt afseende. På detta rum torde det ej vara nödigt att upptaga en dyrbar tid med bevisning derom att af Kongl. Maj:t framställda förslag icke vunnit bifall, likasom ock att Kammaren vid flerfaldiga tillfällen beviljat utgifter, som af Kongl. Maj:t ej blifvit ifrågasatta. Att de medel, deraf ifrågavarande lån utgått, varit ställda till Kongl. Maj:ts disposition, för att användas till af Riksdagen bestämdt ändamål, lärer väl icke i detta fall, mer än i andra, betaga Riksdagen dess rätt att besluta i afseende å statens inkomster och utgifter. Vid sådant förhållande hyser jag förhoppning, att den omständigheten, att nådig proposition ej aflåtits, icke skall utgöra skäl för Kammaren att åt frågan förvägra en välvillig pröfning.

I afseende å det efter mitt förmenande mest motverkande skälet, eller att flertalet af byns hemmansdelar på sednare åren förmodas hafva öfvergått till nya egare, som antagas hafva förvärfvat desamma till låga pris, måste jag anhålla att få beriktiga de uppgifter, som föranlett en sådan uppfattning, hvilken ej är grundad på verkliga förhållandet och som för byamännen är ofördelaktig.

I sådant hänseende ber jag att få upplysa att, enligt här befunnit telegram från länsmannen i det distrikt, der Kukkola by är belägen, byn har 54 hemmansrökar och att deraf 24 äro exekutivt försålda sedan år 1864, i följd hvaraf antagandet, att flertalet af byns hemmansdelar öfvergått till nya egare, ej är riktigt.

I afseende å de hemmansdelar, som blifvit försålda, kan visserligen auktionspriset å några skenbart hafva varit lågt, men sådant har ej i verkligheten varit händelsen, emedan hemmansdelarne för utförandet af afdikningsföretaget och laga skiftet varit högt inteknade, till de värden som de före 1862 års och följande årens missväxter egde. I följd af missväxtåren sjönko hemmansdelarne hastigt och betydligt i värde och inropades af Norrlands hypoteksförening eller andra inteckningshafvare, för hvilka de gällde de belopp, hvarmed de voro belånade. Sådana af inteckningshafvare inropade hemman, som oftast under flera år gått på arrende från en till annan, och som inteckningshafvarne i det längsta undvikit att afyttra, för att möjligen i framtiden undgå förlust, äro bragta nära nog i ödesmål, och för att desamma skola kunna komma ur förfall är lindring i betalningsvilkoren för odlingslånet af stort behof påkallad.

Jag vågar ytterligare åberopa de skäl, som i min motion blifvit anförda och ber i ödmjukhet om uppmärksamhet derå, att den by, för hvilken jag begär deltagande, är i afseende å folkmängd den största bland de finska byarne inom svenskt område och belägen vid riksgränsen, Torneå elf. Det är otvifvelaktigt att Riksdagens tillmötesgående i denna sak på båda sidor af riksgränsen skulle anses såsom en gärd af aktning och välvilja mot den finska nationaliteten.

Jag får i ödmjukhet anhålla om afslag å Utskottets hemställan och om bifall till motionen.

Vidare anförde

Herr Åstrand: Det lär väl i allmänhet icke finnas något tvifvel derom att, då enskilde eller korporationer för något nyttigt företag erhållit understöd af statsmedel, man noga bör tillse, att de villkor, under hvilka dylika försträckningar lemnas, strängt hållas i helgd, enär man annars, genom att medgifva lindringar eller eftergifter på något håll, uppmannar eller liksom utsätter ett lockbete för andra att på grund deraf söka förskaffa sig enahanda förmån. Jag tror derföre äfven, att Stats-Utskottet varit i sin goda rätt, då detsamma, ställande sig på den ståndpunkt jag nyss angifvit, afstyrkt bifall till ifrågavarande motion. För Kamrarne gälla dock icke samma stränga regler som för ett Utskott. Det är icke alltid den princip, att man bör så mycket som möjligt iakttaga samma oföraringssätt i likartade frågor, som i Kamrarne i främsta rummet bör uppehållas, utan der kan och bör man äfven tillämpa den grundsatsen att öfva barmhertighet, när sådan är af behovet påkallad. Om jag icke egde en temligen noggrann kännedom om de norrländska förhållandena, förvärfvad genom de resor jag i denna del af vårt land företagit, skulle jag icke hafva vågat taga till ordet i denna fråga, men stödd på denna kännedom har jag trott mig böra framhålla hvad jag i ämnet inhemtat, i den förhoppning att det åtminstone i någou mån måtte af Kammarne behjertas. De villkor, hvarunder odlingslån beviljats, hafva, såsom vi alla veta, varit mycket olika, allt efter som de af ena eller andra Riksdagen stadgats, men om jag ej missminner mig, var det vid 1859—1860 årens riksdag, som de strängaste villkoren för dylika lån uppställdes, och straxt efter det dessa villkor vunnit sanktion erhöilo Kukkola byamän sitt nu ifrågavarande odlingslån. Befolkningen i denna by är af finsk stam och talar finska språket. De känna icke våra lagar och författningar vidare än genom de upplysningar, de af i trakten anställda tjenstemän möjligen kunna inhemta. De voro således icke heller i kännedom om att odlingslån förut beviljats på billigare villkor, ej heller låg det inom möjlighetens gräns för dem att ana, att villkoren i en framtid skulle blifva mindre stränga. De sökte emellertid och erhöilo vid förut uppgifna tidpunkt ett odlingslån på villkor, som vi af motionen inhemta, eller att lånet skulle få räntefritt innehafvas i fem år, med skyldighet för låntagarne att sedermera årligen inbetala 8 procent å lånets ursprungliga belopp, deraf 4 procent skulle utgöra ränta och resten kapitalafbetalning. Den följd af goda år, som då lyckligtvis inträffade i Norrland, manade alla der boende jordegare att genom fortsatta odlingar så mycket som möjligt höja afkastningen af jorden. Man fruktade icke för missväxtår; man hade, enär dylika icke förekommit sedan 1830-talet, glömt att sådana kunde inträffa. Äfven Kukkola byamän inlät sig i odlingsföretag af så stor omfattning, att den betydliga summa af omkring 15,000 R:dr, de såsom lån af staten för ändamålet erhöilt, icke förslog till betäckande af ens hälften af utgifterna, utan måste byamännen derjemte af enskilde förskaffa sig lån. Samtidigt undergick byn äfven laga skifte, hvilket ensamt vållade byamännen en utgift af 60,000 R:dr. Då man sedermera väntade att skörda frukten af dessa stora utgifter, inträffade i stället en följd af missväxtår, som vållade stora bekymmer och svårigheter för byns

befolkning att, huru mycket de än sträfvade, betala ränta och amortering å skulden och derjemte lifnära sig och sina familjer. Följden blef också den, att en stor del af hemmansdelarne i byn gick på exekutiv auktion, men de voro redan då, till följd af de upptagna lånen, så högt intecknade, att deraf kan inhemtas orimligheten af det i Utskottets betänkande intagna yttrande, att de nya egarne erhållit de försålda hemmansdelarne för låga pris. Derjemte har ett annat misstag insmugit sig i betänkandet, nemligen påståendet att en eftergift af lånesumman endast skulle tillgodokomma en mindre del bland dem, som fått vidkännas bördan af det förrättade laga skiftet och det verkställda utdiktningens arbetet. Af byns vid tiden för lånets erhållande 54 jordlotter hafva 24 sedan dess gått på exekutiv auktion. Flertalet eller 30 af dem äro ännu i de ursprungliga hemmansinnehafvarnes ego, hvilka således skulle komma i åtnjutande af den ifrågasatta eftergiften. Om man kunde hysa den förhoppning, att det vore en möjlighet för dessa jordegare, hvilka frågan rör, att utan statens mellankomst reda sig och draga sig fram ur de iråkade bekymren, då, medger jag, vore det icke skäl att bevilja hvad motionären föreslagit, men då man nu, såsom jag tror, med visshet kan antaga att, i händelse den nu gjorda framställningen afslås, en stor del af byns innevånare skall, i likhet med förenämnda 24 lotters egare, nödgas gå från hus och hem, så frågar jag, om det icke är Riksdagens pligt och skyldighet att öfva barmhertighet och komma dessa nödställda jordbrukare till hjälp. De hafva redan genom inbetalda räntor och amortering erlagt så mycket, att den eftergift, statsverket skulle uti ifrågavarande hänseende göra, blifve, derest lånet varit räntefritt, en obetydlighet, eller blott 1,304 R:dr, som knappast vore värd att tala om; och må vi erinra oss, att vi stundom uti andra hänseenden och i olika riktningar medgifvit likartade eftergifter. Kukkola by är belägen två mil norr om Haparanda, således uti ett kallt och sträkt klimat, som kräfver långt större möda för att upparbeta en äfven i sig sjelf bördig jord, än som behöfves för jordbruket inom sylligare belägna landsändar. Den enda ressurss byamännen under missväxtåren egt var att tillgripa skogarne, och denna utväg hafva de äfven anlitat så långt skogstillgången medgifvit, men de hafva det oaktadt ännu i denna stund icke nog krafter och tillgångar att på ett tillfredsställande sätt uppodla den jord de besitta. Det är ett för hvarje jordbrukare känt faktum att, om skulden växer så mycket, att jordens afkastning till skuldens betäckande är otillräcklig, så saknar man förmåga att nedlägga arbete på odlingsföretag och måste rikta sin verksamhet på sådana företag, som gifva mera ögonblicklig vinst och tillfredsställa det närvarande behovet. Om icke Riksdagen nu beviljar dessa byamän den ifrågasatta lindringen, så är det sannolikt, att det storartade arbete, man inom byn nedlagt på odlingsföretag, aldrig blifver fullföljdt och således är alldeles förspildt, enär marken i sitt nuvarande skick icke är tjenlig till skörd, utan dessförinnan tarfar än vidare bearbetning, hvilken för närvarande öfverstiger innevånarnes krafter. Befolkningen i byn består af 569 personer, och det är således icke något fåtal, hvarom här är fråga. Det är endast den seghet och kraft, som i så hög grad utmärka den finska nationalkaraktern, som gjort, att dessa innevånare kunnat så länge och ihärdigt bekämpa de svårigheter, de på sednare tider

haft att utstå. De hafva städse visat en stark fosterlandskänsla och en varm tillgifvenhet till det land och den torfva, der de föddes. De hafva aldrig emigrerat, utan alltid sökt att under försakelser och mödor, med alla för dem tillgängliga medel, draga sig fram på deras fäderneärfda jord. Då vi nu lyckligtvis icke kämpa med statsbrist och således icke behöfva att såsom ofta förut, för att göra då rådande statsbrist mindre märkbar, afslå alla motioner om statsbidrag, så frågar jag, om det kan vara Riksdagen värdigt att neka dessa våra finska bröder, som med tillgifvenhetens band äro fästade vid det gamla fosterlandet, den ringa hjälp, de i sin nödställda belägenhet så väl behöfva. Jag vet visserligen, att det öfverskott, som visat sig i den för året föreslagna budgeten, mycket lätt kan bortplottas och förspillas, äfvensom att sträng hushållning med statens medel städse bör iakttagas, men icke tror jag, att man skall göra sig skyldig till någon misshushållning, om man, i betraktande af det gagn en dylik eftergift kan medföra, efterskänker den lilla summa, hvarom här är fråga.

Jag yrkar att, med afslag å Utskottets hemställan, motionärens framställning måtte af Kammaren bifallas.

Herr J. Rundbäck: Jag har begärt ordet för att med anledning af hvad som dels uti motionen, dels under diskussionen af de tvänne föregående talarne blifvit anfördt, äfvensom öfriga på frågan inverkan de omständigheter, få lemna några upplysningar. hvilka, efter hvad jag tror, ej böra vara utan allt inflytande på frågans bedömande. Det har så väl i motionen som under öfverläggningen här i Kammaren af motionären blifvit antydtt, att de ifrågavarande byamännen skulle hafva blifvit narrade att gå in på de af Kongl. Maj:t för länets erhållande uppställda villkor. För min del tror jag icke att så är förhållandet; begge kontrahenterne, staten å ena sidan och låntagarne å den andra, hafva ej saknat tillfälle att förfara efter bästa förstånd och fullt oberoende af andra; har någon blifvit narrad, så vore det väl Kongl. Maj:t — ej byamännen — ty han skulle säkerligen under nu föreliggande omständigheter — så är åtminstone min tro — aldrig hafva beviljat dem något lån. De tjenstemän, som meddelat dem underrättelse om lånevilkoren, hafva utan tvifvel ej gjort detta på sådant sätt, att de derigenom narrat dem in i ett företag, som, enligt deras egen öfvertygelse, skulle blifva för dem olycksbringande. Vidare har man fått höra, att villkoren för de vid 1859—1860 årens riksdag till odlingslån anvisade medel voro de strängaste, som någonsin blifvit föreskrifna, ett påstående som dock lider af ett ganska stort fel — det att icke vara med sanningen öfverensstämmande. Utaf 160 län, som lemnats för odlingsföretag genom vattenaftappningar m. m. och ännu ej äro till fulla återbetalda, löpa nemligen icke färre än 133 med en annuitet af 8 procent, eller alldeles densamma som det nu ifrågavarande. Vid 1865 och 1867 årens riksdagar voro lånevilkoren ännu strängare: 8 procent i amortering och deraf 5 procent ränta. Kukkola byamän hafva således icke i något hänseende fått svårare villkor än andra låntagare. Man har sagt, att de voro utarmade genom de stora kostnaderna för det laga skifte, som öfvergått byns egor. Men detta var ju avslutadt redan år 1860, således innan lånet erhöles; och hvarföre fingo

de väl detta lån? Jo just derföre att de derigenom skulle sättas i tillfälle att utdika och odla den mark de genom skiftet erhållit. Huru denna var beskaffad, visar sig bäst af det låneansökningen åtföljande, år 1860 uppgjorda kostnadsförslaget, der det heter — se Stats-Utskottets utlåtande N:o 63 vid 1867 års riksdag — att "större delen af de ifrågavarande myrarnes vore att anse såsom *särdeles goda odlingslägenheter*, hvilka efter ändamålsenlig utdikning blefve löuande såväl för spannmåls- som gräsproduktion —". Kostnaden för utdikningsarbetet, hvarmed, såsom det i nämnda utlåtande, till sitt hufvudinnehåll intaget i Utskottets nu förevarande betänkande, säges, "afsågs dels att vinna odlingsbar mark, dels att från den kringliggande trakten borttaga eller förminska frostländigheten", hade enligt samma förslag beräknats till 35,306 R:dr, "hvilken summa dock af dåvarande chefen för norra väg- och vattenbyggnadsdistriktet, Majoren C. Adelsköld, ansetts, såsom alltför hög. böra nedsättas till 24,000 R:dr." Byamännen i Kukkolaingo således, efter den sistnämnda beräkningen, öfver hälften af kostnaden för odlingsföretaget betäckt genom lånet; andra låntagare deremot hafva sällan fått mer än en tredjedel. "Och", fortfar Utskottet, "äfven om utdikningskostnaden beräknades till det högre beloppet, eller 35,000 R:dr, uppginge densamma till blott omkring 29 R:dr för tunnlandet." För denna kostnad skulle myrarnes blifva så fullständigt afdikade, "att föga mera arbete återstode än att medelst flåhacka och plog bereda marken för mottagande af utsädet." Huruvida det är möjligt att för billigare pris än detta få jord odlad någonstades i Sverige, derom torde hvilken jordbrukare som helst kunna döma. Slutligen hade, tillägger Utskottet, vederbörande förrättningsman förklaradt, att han, "dels i betraktande af dessa omständigheter, dels det stora inflytande, som denna vidsträckt afdikning komme att utöfva på kringliggande traktens klimatiska förhållanden, ansåge "få arbeten af ifrågavarande beskaffenhet förtjena mera uppmärksamhet än detta."

Motionären säger visserligen i sin motion, att byn genom missväxt och andra tillstötande olyckor kommit i fattigdom; i dag har han dock uppgifvit, att det endast är ett *fåtal* af byamännen, 24 af 54, som träffats af olyckan så hårdt, att de måst gå från gård och grund. Enligt af vederbörande kronofogde lemnadt intyg hade emellertid, såsom Stats-Utskottet 1867 upplyste, "antalet inkomna exekutorialer å gäldenärer inom Kukkola by under de tvänne sistförflutna åren (1865 och 1866) utgjort 121. med ett sammanlagdt skuldbelopp af 30,803 riksdaler 10 öre"; och hade bemälda tjänsteman jemväl intygat att, "då förhållandet under några föregående år varit ungefär lika ofördelaktigt, deraf följt, att *flertalet* hemmansdelar i nämnda by under loppet af de sednare åren öfvergått till nya egare till jemförelsevis låga pris." Hvilken af dessa uppgifter motionärens i dag lemnade eller den officiella myndighetens i orten, förtjenar mesta förtroendet, derom torde ej behöfva tvistas. Den ena stöder sig på en motionären på enskild väg tillhandakommen underrättelse, den andra deremot förskrifver sig från en källa som, till dess motsatsen blifvit bevisad, måste anses fullt tillförlitlig.

Riksdagen har redan en gång förut, 1867, på dåvarande Stats-Utskotts tillstyrkan, afslagit en i samma ämne väckt motion af alldeles samma innehåll som den nu förevarande. Då, likasom nu, begärdes af motionä-

ren afskrifning af hälften af den skuld, i hvilken byamännen på grund af det åt dem beviljade lånet, häftade till staten. Kongl. Maj:t, hos hvilken, enligt hvad motionären sjelf uppgifvit, byamännen anhållit om nådig framställning till Riksdagen rörande eftergift af ifrågavarande lån, har ej funnit skäl att å denna anhållan fästa afseende. Lånet har ej heller blifvit beviljadt af Riksdagen, utan af Kongl. Maj:t. Skulle någon eftergift ske, så vore det derföre regeringen, som derom borde hafva väckt förslag, men ej den enskilde representanten; det är genom hennes initiativ och icke genom förslag af en enskild riksdagsman som frågan bör blifva föremål för behandling af representationen. Att nu, då någon proposition i ämnet ej blifvit af Kongl. Maj:t afgifven och då inga nya skäl efter 1867 tillkommit, bifalla ett förslag, som redan en gång blifvit af Riksdagen förkastadt, kan jag för min del ej finna lämpligt eller med god ordning i statens hushållning förenligt. Skänker man bort statens medel en gång, så kan det lika lätt ske en annan gång, och hvad blir slutligen följden? Jo, lånen blifva i sjelfva verket *gifror*, en förvandling som ingen kan påstå vara i längden fördelaktig för statens finanser. Man har visserligen sagt, att Riksdagen förr flera än en gång gjort lika stora barmhertighetsverk, som man nu vill att den skall göra: 1867 års Riksdag t. ex. beviljade eftergift i villkoren för det för aftappning af sjöarne Tjurken, Näfvelsjön, Furusjön och Stensjön i Östra härad af Jönköpings län anvisade lån. De ursprungliga lånevillkoren voro här, bland annat, fem procent ränta och tre års räntefrihet. Kuckola by deremot har halt fem års räntefrihet och betalar i ränta endast fyra procent. Då arbetet skulle utföras, påträffades uti grusbankar, som måste genomgräfvast, berg, hvilka man måste spränga bort. Kostnaden blef härigenom en tredjedel högre än som var beräknadt, och arbetet kunde ej blifva färdigt på bestämd tid. Delegarne ingingo derföre till Kongl. Maj:t med anhållan om utsträckning af räntefrihetstiden från tre till fem år, inom hvilkas förlopp de hoppades att arbetet skulle blifva färdigt. Denna begäran blef af Riksdagen bifallen. Den lindring, som då beviljades, var såhunda icke någon eftergift i fordringsbeloppet, utan endast en på goda grunder medgifven förlängning i den räntefria lånetiden. Det exemplet bevisar således intet af hvad det skulle bevisa; och något annat med större bevisningskraft torde ej kunna anföras. Börja vi deremot en gång att beträda den af motionären inslagna vägen, så torde det ej vara så lätt att stanna eller vända åter; den är i min tanke ett sluttande plan — då kunna vi så godt först som sist stryka ut alla dylika lån ur statens räkenskaper. Har prejudikatet en gång blifvit gifvet, så kommer det nog att upprepas — och det är just här som faran af ett bifall till motionärens framställning hufvudsakligen ligger.

Slutligen: de ifrågavarande hemmansdelarne hafva, såsom redan blifvit påpekadt, till stor del ombytt egare sedan lånet beviljades. Afskrifningen skulle således förnämligast komma de nya egarne till godo, ej dem hvilka verkställt odlingsföretaget, och dessa hafva ju naturligtvis fått hemmanen för ett lägre pris, än som skulle hafva varit fallet, om de gamla egarne ej ingått i odlingsföretaget och derigenom belastat dem med ansvarighet för gäldandet af det derför upptagna lån. De nuvarande nya egarne, som ej hafva lidit någon förlust genom lånetransaktionen, skulle således nu komma att göra en vinst.

På grund af hvad jag nu anført och då jag tror att icke blott juridiska, utan äfven billighetsskäl tala för att icke, hvad detta lån beträffar, göra något undantag från den hittills följda regeln att icke utan *fullt* giltiga skäl *skänka* bort statens medel, samt då jag vidare anser ett prejudikat i sådan riktning ytterst vådligt, från statens synpunkt betraktadt, yrkar jag för min del bifall till Utskottets hemställan, såsom efter mitt omdöme väl grundad och innehållande den enda riktiga åtgärd, som i nu förevarande fall bör ifrågakomma.

Herr Sven Nilsson i Österslöv: Jag vill ej, som ett par föregående talare, insinuera hvarken att Kongl. Maj:t, Riksdagen eller byamännen i Kukkola blifvit "narrade". Hvarken å den ena sidan eller den andra är det fråga om något sådant; tvärtom gäller saken någonting ganska allvarsam. Att ha fått ett lån af staten är ej något narri, och de som fått ett sådant hafva säkerligen ej heller narrat sig till det. Ingen har bestridt, att ett behof att i detta fall göra en eftergift af det allmännas rätt förefinnes. Den juridiska rätten fordrar visserligen, såsom den siste talaren sagt, att byamännen skola betala, och de måste också göra det, såvida man icke låter nåd gå för rätt, äfven om följden deraf skulle blifva att de bland dem, som ännu ej behöft gå från hus och hem, blifva husvilla. För min del tror jag dock, att, om Riksdagen också icke är någon barmhertighetsinrättning, Riksdagen dock ej vill afsäga sig all känsla af barmhertighet och välvilja. Att den ej vill göra det, har den visat många gånger förut och skall, hoppas jag, äfven härnäst visa. Ett bevis på en sådan stämning förefaller mig åtminstone icke olämpligt nu, då det är fråga om en befolkning af finsk nationalitet, som ej förstår vårt språk, men dock alltid visat sig som goda medborgare, både nu och i flydda dagar, och som just därför borde med skäl kunna vänta att ej blifva på något sätt tillbakasatt eller styfmoderligt behandlad. Den finska bondestammen har inom våra nuvarande landamären ej synnerligen många representanter; dem som återstå böra vi åtminstone icke behandla hårdt.

Jag yrkar bifall till motionärens framställning.

Herr Leijer: Jag anhåller att få fästa Kammarens uppmärksamhet på en sak, hvilken, synes mig, ej blifvit af de föregående talarne tillräckligt beaktad. Hvad beträffar den barmhertighet vi här vore i tillfälle att utöfva, är detta, som jag tror, en ganska klar sak. Hvar och en finner utan tvifvel att dessa byamäns belägenhet är ganska svår. Derom torde jag således ej behöfva yttra mig. Det vigtigaste skälet för Utskottets hemställan om afslag å motionen har, såsom en hvar torde finna, varit, att, såsom Utskottet säger, "flertalet af byns hemmansdelar på sednare åren öfvergått till nya egare, som förvärfvat desamma till låga pris, hvadan en eftergift af lånesumman endast skulle tilkomma en mindre del bland dem, som fått vidkännas bördan af det förrättade laga skiftet och det verkställda utdikningsarbetet." Hvad den saken beträffar har här dock under diskussionen den upplysning blifvit lemnad, att endast tjugufyra hemmansegare af femtiofyra måst af denna orsak afstå sina hemman. Vare härmed huru som helst; förhållandet är behjertansvärdt, det kan ju inträffa att de öfriga snart måste tillgripa samma utväg att blifva sin

skuld till staten qvitt. Den eftergift som lemnas blir i alla fall till större eller mindre del en present åt dem som köpt hemmanen för ett pris, motsvarande deras till följd af de dåliga konjunkturerna minskade värde. Jag skulle af detta skäl vilja föreslå, att frågan blefve till Utskottet återremitterad. Utskottet skulle derigenom komma i tillfälle att för de gamla hemmansegarne, som deltagit i utgifterna för de nyssnämnda företagen, laga skiftet och utdikningsarbetet, taga i betraktande, huruvida en eftergift borde lemnas eller ej. För de nya hemmansegarne borde någon sådan naturligtvis ej ifrågakomma. En dylik undersökning skulle ej heller vara förenad med någon svårighet, då ansvarigheten för lånet ju blifvit i laga ordning bestämd att utgå med ett visst belopp för hvarje hemmansdel. Skulle detta dock af någon anledning ej låta sig göra, kan jag för min del ej finna annat än att det är bättre att under nuvarande förhållanden lemna den sökta eftergiften, än att ställa så till, att äfven de ännu kvarvarande trettio gamla hemmansegarne blifva bortkörda från sina hus och hem. Blir betänkandet ej återförvisadt till Utskottet, vinner mitt yrkande derpå ej bifall hos Kammaren, måste jag derföre rösta för bifall till motionen. Jag anser det för min del vara Riksdagen vida värdigare att fatta ett sådant beslut än att strängt hålla sig vid dess juridiska rätt att fordra betalning för gälden. Staten har ej lemnat detta lån för att derpå göra en affär, utan för att derigenom bereda jordegarna i byn en möjlighet att tillgodogöra sig de naturliga fördelar, hvilka det skulle vara omöjligt att utan detsamma genom den vattendränkta jordens odling förvärfva. Den fördel, det allmänna genom lånet kunnat vinna, har ej varit någon direkt, utan en indirekt, den vinst som kan blifva en följd af den genom odlingen uppkommande tillväxten i befolkning och beskattning. Då lånet under nuvarande förhållanden ej kunnat gagna så, som afsedt varit, anser jag det för min del icke riktigt, att Riksdagen strängt håller på villkoren; bättre är då, att byamännen blifva satta i tillfälle att genom den föreslagna lindringen draga fördel af det genom lånet verkställda arbetet, den naturens rikedom som derigenom kunnat göras fruktbringande. Lånet kommer äfven på det sättet landet till gagn.

Jag hemställer således, att betänkandet måtte återremitteras till Utskottet, på det att frågan der måtte blifva skärskadad äfven från den af mig nu angifna synpunkten. Skulle detta yrkande ej vinna Kammarens bifall, kommer jag att rösta för bifall till motionärens hemställan.

Herr Friherre Ericson: Det är ganska ledsamt att behöfva uttala en mening, motsatt den känsla, hvaraf flertalet af denna Kammaras ledamöter synas vara lifvade, nemligen att öfva barmhertighet, men i det nu förevarande fallet torde dock gïmildheten, från statens synpunkt betraktad, ej vara riktigt på sin plats. Att här utan giltiga skäl gifva bort statens medel är att skapa ett för framtiden högst vådligt prejudikat. Denna fråga har, såsom Stats-Utskottet i sitt utlåtande erinrat, en gång förut varit föremål för Riksdagens pröfning, men ej vunnit dess bifall. Och några nya skäl hafva sedan dess ej tillkommit. Byamännens sorgliga ställning, den stora fattigdom i hvilken de råkat, återopas nu såsom det hufvudsakliga skälet för bifall till motionen. Jag tillåter mig med anledning häraf erinra, att, då ansökningen om lånet ingafs till Kongl. Maj:t,

då ljud det på helt annat sätt: byns ställning i ekonomiskt afseende och dess utsigter för framtiden framställdes i en helt annan dager än som nu är förhållandet, allting beskrefs då lika blomstrande som det nu utmålas förfallet och eländigt.

Det har ej så sällan inträffat, att, då det är fråga om att söka statens hjälp för ett produktivt företag, man icke är just så nogräknad, så tillförlitlig i sina uppgifter, ej alldeles så mycket som sig borde fäster afseende vid huruvida villkoren för understödets erhållande äro sådana, att de kunna af låntagaren med säkerhet upprättas. Att så varit fallet äfven med nu ifrågavarande lån, vill jag härmed visserligen ingalunda hafva sagt; men en jemförelse mellan de vid lånets upptagande gjorda beräkningarne och de följder odlingsföretaget nu säges hafva haft för flertalet af de ursprungliga intressenterne visar dock, att man, då lånet söktes och erhöles, gått något förhastadt till väga. Enligt den af Herr Majoren C. Adelsköld uppgjorda kostnadsberäkningen skulle utdikningen kunna verkställas för ungefär 20 riksdaler tunnlandet, enligt ett annat kostnadsförslag för 29 riksdaler, ett belopp så ringa, att för detsamma svårigen samma effekt skulle kunna vinnas i någon annan del af landet. Nu, då det är fråga om likvid af skulden, låter det på ett helt annat sätt. Hurudan följden blifvit, derpå lemnar det af Stats-Utskottet anförda intyget af kronofogden i orten bevis. Ej mindre än 121 utmätningar å ett sammanlagdt belopp af 30,183 riksdaler 10 öre under två års tid, samt de flesta hemmansdelarne öfvergångna till nya egare, se der de resultat, som nu framhållas.

Det är, som jag nyss nämnde, ganska vanligt, att, när hjälp af staten för dylika företag som det nu ifrågavarande ifrågasättes, skildras länese-kandens ställning och framtida utsigter med de mest briljanta färger, men då likvidationsterminen inträffar, då kommer man och begär afskrifning af skulden med alldeles motsatta uppgifter mot dem som framhöllos, då lånet söktes. För min del tror jag, att det är alldeles nödvändigt att icke släppa den principen ur sigte, att staten, ej mindre än den enskilde, bör vara berättigad att blifva behandlad med uppriktighet, då dess hjälp sökes och då hjälpen skali återgäldas. Det allmännas rätt bör i detta fall anses lika helig, lika okränkbar som de enskildes är i förhållande till hvarandra.

Hvad beträffar motionärens anmärkning under diskussionen, att det endast är 24 af 54, således ej flertalet af byns hemmansegare som måst afträda sina gårdar, så vet jag ej hvarifrån han fått denna uppgift. Kronofogdens intyg innehåller ju motsatsen, och det bör väl ega vitsord, såsom kommande från den officiella myndighet i orten, som: till följd af sina tjensteåligganden *måste* ega kännedom om den verkliga ställningen derstädes. Det har ytterligare som skäl blifvit sagdt, att byamännen skulle blifva ruinerade, om icke eftergiften beviljades. Jag känner visserligen icke hurudant förhållandet är med deras enskilda ekonomi, men då hela den utgift de få vidkännas för det af staten lemnade lånet endast uppgår till 1,183 R:dr 10 öre om året, och då antalet hemmansdelar i byn ej är mindre än 54, tyckes det som om de väl skulle kunna bära denna utgift af 22 R:dr om året. Hvarje tunnland kostar ju i afdikning högst 29

R:dr och lemnar, enligt hvad som i låneansökningen till Kongl. Maj:t uppgafs, en synnerligen god odlingslägenhet.

Lånet har vidare, såsom af en föregående talare redan blifvit erinradt, lemnats direkte af Kongl. Maj:t, ej af Riksdagen, af de till hans disposition ställda medel; och Riksdagen har ej heller någonsin ingått i pröfning af nyttan och behofvet af deras låneanhållan. Byamännen hafva vidare sökt eftergift af lånet hos Kongl. Maj:t, utan att Kongl. Maj:t dock funnit skäl att dervid fästa något afscende. Någon framställning derom till Riksdagen har derföre ej heller från Kongl. Maj:t inkommit. Den auktoritet, som pröfvat behofvet af understödet och derföre äfven bäst bör kunna pröfva behofvet af eftergiften, har ej funnit något sådant behof förhanden, och derföre ej föreslagit någon eftergift. Vid sådant förhållande torde Riksdagen ej heller böra, endast på grund af på enskild väg lemnade, mer eller mindre tillförlitliga upplysningar, meddela sitt bifall till motionärens framställning.

Jag yrkar för min del afslag å motionen och bifall till Stats-Utskottets hemställan.

Herr Forssbeck: Det gläder mig att under diskussionen ingen af våra egentligen så kallade jordbrukare motsatt sig motionärens hemställan. Vi, som räkna oss till denna samhällsklass, känna också alltför väl, hvar, såsom ordspråket säger, skon klämmer och huru en annuitet af åtta procent smakar att betala. Man säger visserligen att fyra procent i amortering är ett godt vilkor för ett lån; men både före 1859—1860 årens riksdag och efter densamma hafva dylika lån som det ifrågavarande beviljats mot en annuitet af 4 procent, hälften såsom amortering och hälften som ränta. Då så är förhållandet, kan jag för min del ej finna, hvarföre dessa stackars byamän skulle betala jemnt dubbelt så mycket, i synnerhet då jag tänker på huru svår och betryckt deras ställning i allmänhet är. Den skuld, de åsamkat sig under sitt laga skifte, säger man, borde för länge sedan vara betald. För min del vågar jag dock vara af olika mening; jag kan knappast föreställa mig, huru det kan vara möjligt för dessa stackare att existera, och ännu mindre förstår jag, huru 30 personer af de ursprungliga låntagarne ännu kunna hafva sina hemman i behåll, ty de voro ju äfven före 1860 långt ifrån skuldfria, byn hade redan då för laga skiftet fått vidkännas en kostnad af 60,000 R:dr. Man har talat om att 29 R:dr vore ett godt pris för ett tunnland jord af sådan beskaffenhet, som den af dessa byamän utdikade. 1868 kunde omkring halwa Östergötlands skogsbygd få köpas för detta pris per tunnland, och der i orten är ett pris af 30 R:dr för tunnlandet ingenting ovanligt. Och huru ojemförligt mycket bättre är väl ändå icke jorden i Östergötland än i Norrbotten? 29 R:dr för tunnlandet är, i min tanke, således alldeles icke något godt pris i dessa ouppodlade och föga fruktbara trakter högt upp i norden.

Att Stats-Utskottet för sin hemställan om afslag å motionen haft fullt bindande, juridiska skäl, vill jag gerna erkänna. Men det finnes äfven andra skäl än de juridiska, som ej böra lemnas ur sigte — billighetsskäl. Billighetens kraf böra här om någonsin få göra sig gällande, här der det är fråga om en befolkning af en främmande nationalitet, som länge tillhört oss, med oss under många sekler delat ljuft och ledt, som fordom

varit oss så kär. Finnarne äro numera i vårt land endast ett litet fåtal; låtom oss åtminstone ej göra deras ställning sämre än öfriga svenska medborgares, utan heldre så mycket som möjligt upphjelpa den!

Jag anhåller att få förena mig i motionärens begäran och yrkar således, i likhet med honom afslag å Utskottets hemställan och bifall till den i ämnet väckta motionen.

Herr Almquist: I allmänhet håller jag särdeles strängt derpå, att hvarje åtagen förbindelse skall till sin yttersta gräns fullgöras. Detta är nödvändigt för att åstadkomma full säkerhet i aftal inom den medborgerliga verksamheten, och ur juridisk synpunkt delar jag därför fullkomligt Stats-Utskottets åsigt. Men här inträffa andra förhållanden, som göra, att jag för min del måste gå ifrån denna min grundsats, emedan jag anser fullt giltig anledning dertill förefinnas. De skäl, som verka på mitt beslut, är först och främst hvad som redan förut blifvit anfördt, nemligen att dessa byamän, då de sökte och fingo lån för verkställandet af afdikningar, erhöilo detta lån under ogynsammare vilkor, än någon af de norrländska provinserna någonsin erhållit, vare sig före eller efter denna tidsperiod. Före 1859 och 1860 årens riksdag beviljades nemligen af allmänna medel anslag till afdikningsföretag, af hvilka en del utgick såsom anslag utan återbetalningsskyldighet och en del såsom lån mot två eller tre procent ränta. Likaledes lemnades efter nämnda riksdagsperiod dylika anslag till en del af den för arbetet beräknade kostnaden utan återbetalningsskyldighet. Så anvisade Rikets Ständer vid 1862—1863 samt 1865—1866 årens riksdagar en summa af 120,000 R:dr till understöd för afdikningar i de norrländska provinserna, Stora Kopparbergs län och åtskilliga socknar i Wernmland, hvaraf understöd lemnades till hälften af arbetskostnaden utan återbetalningsskyldighet. Detta fortfor till 1868 års riksdag, då den inskränkning gjordes, att de som kommo i åtnjutande af dessa anslag deraf erhöilo endast en tredjedel af den beräknade arbetskostnaden såsom gåfva. Men de nu ifrågavarande byamännen fingo deremot icke det ringaste utan återbetalningsskyldighet; de måste betala hela lånet med fyra procent ränta och fyra procent amortering. Man kan därför med skäl påstå, att de fått sitt statsbidrag under ofördelaktigare vilkor än öfriga jordegare i Norrland, som under andra tidsperioder kommit i åtnjutande af statsbidrag för enahanda ändamål. Dertill kommer att, omedelbart efter sedan dessa afdikningar blifvit påbörjade, flera ogynsamma år inträffat efter hvarandra i Norrland, i följd hvaraf det uppstått stora svårigheter för dessa byamän att kunna utföra sina arbeten, och derpå nedlägga några större kostnader. De kunde därför icke efter fullbordade afdikningsarbeten odla och beså fälten, hvarföre de heller icke fått någon den ringaste afkastning af de afdikade trakterna. Detta är en verkligt ömmande omständighet. Slutligen — och detta är kanske det viktigaste skälet — får jag påpeka, att denna befolkning tillhör en nationalitet, utaf hvilken endast en liten lemning numera har sina bopålar inom Sveriges landamären. På andra sidan riksgränsen är den finska nationaliteten, som vi veta, underkastad ett helt annat välde. Jag tror det vara skäl, att vi taga vara på de finnar, som ännu äro qvar hos oss och att, då denna

lilla

lilla nationalitet kommer i trångmål, statsmakterna lemna ett litet, af behofvet särdeles påkalladt bidrag, på det den må känna tillfredsställelse och belåtenhet med sin lott, och på det grannarne på andra sidan gränsen må erfara, att det svenska folket ännu hyser varma känslor för den finska nationaliteten. Dessa äro de tvänne skäl, som föranleda mig att rösta för bifall till motionärens framställning.

Slutligen ber jag att få till besvarande upptaga några af de till försvaret för Stats-Utskottets utlåtande anförda skäl. Den siste talaren uttryckte en farhåga för, att en eftergift skulle kunna blifva ett prejudikat vid kommande likartade omständigheter. Jag kan icke tänka mig att i välgörenhetsfrågor prejudikat någonsin kunna komma att göra sig gällande, ty i alla sådana fall måste frågan i och för sig sjelf pröfvas, och der behofvet finnes påkalladt att utöfva en välgerning, sker det utan prejudikat. Såsom ett annat skäl anförde talaren, att Kongl. Maj:t och icke Riksdagen beviljat det ifrågavarande lånet. Detta utgör icke för mig något skäl, ty det är ju Riksdagen, som anvisat medlen och öfverlemnadt åt Kongl. Maj:t att utlemna dem till de personer, som uppfylla de af Riksdagen därför fastställda villkor. En annan talare från göteborgsbänken har förklarat, att de villkor, hvarunder detta lån blifvit beviljadt, icke varit ogynnsammare än hvad som fordrats vid lemnadt understöd för andra dylika arbeten. Detta har redan genom hvad jag förut yttrat blifvit vederlagdt. En talare från gotlandsbanken yrkade återremiss af frågan, på det Stats-Utskottet måtte utreda, huru mycket af ifrågavarande belopp kan falla på de ännu kvarvarande utaf de hemmansegare, som fått vidkännas bördan af utgifter för utdiktningens arbetet, hvilka personer uteslutande skulle få komma i åtnjutande af eftergiften, och icke de nya egarne. Jag erkänner visserligen, att detta är principiellt riktigt, men jag ber få fästa uppmärksamheten på, att ofantliga svårigheter äro dermed förenade. Det kan nemligen icke ske på annat sätt än genom att infordra uppgifter från länsstyrelsen öfver alla de särskilda åboarnes olika hemmantal eller ego-områden i byn samt å hvilka af dessa hemmanslotter samma egare, som erhöillo andelar af lånet, ännu qvarsitta m. m., hvilket skulle förorsaka stort besvär och lång tidsutdrägt.

Med anledning af hvad jag sålunda anført, kommer jag att rösta för bifall till motionärens förslag, och jag vågar jemväl anhålla, att Kammarrens ledamöter ville visa välvilja och deltagande för den finska befolkningen i våra aflägsna orter, genom att nu räcka dem en hjälpsam hand.

Herr *Hæggström* instämde med de talare, som yttrat sig för bifall till motionen.

Herr Carl Ifvarsson: Det har verkligen förvånat mig att höra en så lång öfverläggning öfver ett utlåtande af denna beskaffenhet. Jag anser, att om Stats-Utskottet alltid kunde anförå så kraftiga skäl för sina beslut, som nu är fallet, så kunde man icke rättvisligen hafva något att invända mot desamma. Visserligen är detta icke alltid förhållandet, men då det nu är så, tyckes det mig så mycket mera förunderligt, att man utan verkligt talande skäl kan försöka få ändring i Utskottets utlåtande. Det för-

vänar mig visserligen icke, att representanter från de orter, frågan gäller, förfäktat dessas intressen; detta är vanligt och ursäktligt; icke heller att vissa känslofulla människor göra på samma sätt, emedan sådana ofta nog af godhjärtighet äro färdiga att efterskänka hvad som helst; jag skulle dock mycket misstaga mig, om det stora flertalet icke mera ser på det allmänna än på det enskilda bästa. Jag talar icke om *det* enskilda, som har verkliga skäl för sig att blifva väl påaktadt; men hvarthän skulle det väl leda, om man började efterskänka alla statens fordringar. För min del anser jag, att man bör befrämja jordbruket, men det bör icke ske genom att sätta de enskilda oberättigade intressena framför de allmänna, det vore ett misstag som icke kan försvaras. Jag tror, att man skulle begå ett sådant misstag, om man bifölle hvad motionären hemställt. Enligt kostnadsförslag skulle utdikningskostnaden endast uppgå till 29—30 R:dr för tunnlandet. Jag kan icke förstå, isynnerhet då staten gifver länebidrag, att man icke kan gå i land dermed. Är jorden icke värd så mycket, att den kan bära dessa utgifter, är det då klokt att odla den? Om dylika anspråk framställdes och beviljades från andra håll inom landet, hvart skulle det leda? Den ena kan vara lika berättigad som den andra; men då det är omöjligt att tillfredsställa alla, så borde också alla rättvisligen på samma sätt behandlas, och man bör icke göra den ena eftergiften, om man icke också kan lemna den andra. Jag tror det ej behöfver mycket ordas om saken, för att enlvar lätt skall inse de följder, hvartill ett sådant ensidigt handlingssätt skulle gifva anledning. På grund häraf anser jag det vara största skäl att bifalla Utskottets förslag, då det är omöjligt att tillfredsställa alla dylika anspråk från andra håll.

Herr Abraham Rundbäck: Ehuru jag icke på något vis vill bestrida Stats-Utskottets skäl och befogethet att afslå motionen, vill jag dock med ett par ord tillkännagifva, att jag för min del vill förorda densamma. Detta gör jag icke af rättsskäl, utau hufvudsakligen på grund af den omständighet, att de som skulle få gagn af eftergiften tillhöra den lilla del af den finska nationalitet, som ännu finnes kvar inom vårt land. Det har alltid utgjort ett hedrande drag i Sveriges historia, att vi städse stått i ett sådant förhållande till de främmande nationaliteter, hvilka kommit i beroende af oss, att de med sorg och saknad öfvergått till andra. Särdeles är detta förhållandet med den finska nationaliteten, detta folk som delat våra strider och våra segrar och ännu mer våra olyckor och nederlag. Derföre finnes säkerligen, ännu efter 60 års förlopp, ingen svensk, som icke önskar att kunna få visa detta folk sin kärlek och tillgifvenhet, och vi äro nu just i tillfälle att kunna få visa dessa känslor mot den lilla del af den finska befolkning, som bor inom landet, ett tillfälle, som jag derföre tror att vi icke böra försumma. Af detta skäl kommer jag att rösta för bifall till Herr Rutbergs motion.

Herr Leijer: Då jag för andra gången begärde ordet, var det för att, med anledning af något som passerat (Första Kammarans votering) sedan jag sist yttrade mig, återtaga mitt förslag om återremiss. Men sedan

dess har en person på hallandsbänken behagat yttra några ord*), hvilka åtminstone till hälften skulle drabba mig som tjänsteman (blott 2 tjänstemän hade yttrat sig) och jag måste därför svara. Hans anförande, som så litet som möjligt rörde sjelfva saken, innehöll deremot en betydlig massa floskler och fraser.

Han har i detta fall helt och hållet dansat förbi målet, dels därför att saken alls icke rör några embetsmän, dels därför att han icke kan tillvita mig att hafva någonsin glömt fosterlandets intressen. Äfven då rent lokala frågor afgjorts och jag hoppas, att han aldrig skall komma i tillfälle att kunna göra mig en sådan tillvitelse.

Herr Hedin: Herr Talman! Det kan så mycket mindre falla mig in att rikta någon förebräelse mot Stats-Utskottet för det resultat, hvar-till Utskottet i denna sak kommit, som jag är frestad att tro, att kanske Hertalet af Kammararens medlemmar skulle, såsom ledamöter af Utskottet, hafva funnit sig näppeligen kunna undgå att komma till samma resultat. Jag vill nemligen i sådana fall som detta betrakta Stats-Utskottet på visst sätt som en domstol, hvilken dömer efter rättsgrundernas hela formela stränghet, om än med blödande hjerta. Men jag förmodar, att Utskottets fleste medlemmar ej skola hafva något emot, om här, i Kammararen, domen mildras efter hvad billigheten fordrar. Hvad från denna synpunkt kan sägas för och emot är redan i det närmaste uttömdt, men ett billighetsskäl för den ifrågasatta eftergiften, hvilket tillika är ett politiskt kloketsskäl, har ej blifvit framhållet, om än ett par talare hafva, att så säga, suddat vid detsamma, hvarföre jag her att härom få anförä några ord.

Norrbottnens län räknade, år 1865, på en befolkning af 74,576 personer, 16,426 finsktalande; således utgjorde finnerne i vårt nordligaste län mellan en fjerde- och femtedel af hela befolkningen. Och dessa äro hvarken nya invandrare — utan har här af gammalt bott en finsktalande befolkning — ej heller glest spridda bland den svensktalande befolkningen, utan till största delen sammanboende i en tät, sammanhängande massa; sista femårsberättelsen intygar, att i de fem finska socknarne i länets så kallade nedre land svenska språket förstås af blott en eller annan bland allmogen. Jag erkänner icke, att en stat har några särskilda skyldigheter mot spridda invandrare af en annan stam, hvilka kunna vilja i ett friare land, än deras eget, komma i åtnjutande af förmåner, som de sakna hemma, eller undgå en sträng värnepligt eller dylikt; men mot en så talrik, på ett sammanhängande område af ålder bofast befolkning som den finska i Norrbotten har staten skyldigheter med hänsyn till dess nationalitet, hvilka jag fruktar att vi ej rätt uppfyllt. Svenska staten har gjort sig skyldig till uraktlåtenhetssynder mot denna finska befolkning hvilka kunna verka derhän, att hon kan komma att känna sig som styfbarn i det svenska samhället. Väl förstå prester, skollärare och länsmän denna befolknings språk, men domaren deremot känner ej parternes och nämndemännens

*) Dessa ord, lika upptecknade af båda notarierna, lydde i Herr Carl Ifvarssons anförande före justeringen: "men så mycket mer (förvånar det mig) att vissa tjänstemän äro så känslofulla, att de äro färdige, att efterskänka hvad som helst".

språk, utan måste inför domstol tolk begagnas. Hvilken olägenhet detta innebär för finnbefolkningen inser enhvar, och länsstyrelsens anförda berättelse framhåller denna omständighet såsom särdeles beklaglig.

Den finska befolkningen i nordliga Sverige och Norge tillhör en stam, hvilken hufvudmassa bor utom våra gränser, i ett annat land, ett mäktigt kejsardöme. Att det större samfundet kan utöfva en stark attraktionskraft på det mindre, är välbekant ur den historiska erfarenheten, som vittnar om styrkan af denna attraktion, äfven när den ej med den politiska konstens medel exploiteras. Om dessa medel användas bland en befolkning, som dömes efter lagar, skrifna på ett språk som hon ej förstår, och bland hvilken man har svårt att motarbeta dylika bearbetningar, så kan derur en fara uppstå, som man en gång kan få dyrt ångra, att man ej förutsett och i tid afvärvat. De förhållanden, jag häntyder på, hafva redan en historia, visserligen en hemlig historia, men en gång har af den slöja, som täcker henne, en flick varit lyftad inför det norska Stortinget, och så mycket såg man der bakom, att det derefter ej längre skulle varit försvarligt att med likgiltighet behandla den i våra nordligaste landskap bosatta finska befolkningens intressen, åsikter och sinnesstämning. Också hafva redan den norska representationens och riksstyrelsens åtgärder otvetydigt ådagalagt, att man i Norge fått ett starkt intryck af den politiska nödvändigheten att med större omsorg vårda sig om de nordligaste landsdelarne: jag erinrar om Finmarkens amts delning i tvänne, om kommunikationsmedlens — telegrafernas och ångbåtsfartens — utsträckning m. m., hvarjemte man äfven på andra sätt, såsom bemödanden för utbredande af bekantskap med norska språket, omsorg om sådana personers anställning i offentliga värf, hvilka äro mäktiga finska och lappska språken, grundlagens öfversättande m. m., bemödat sig att stärka den ifrågavarande befolkningens känsla af att höra till det norska folksamfundet. Lika med Norrmännen böra vi af samma skäl göra allt hvad göras kan, för att med intressenas och hjertelagets band fästa finnbefolkningen i norden vid Sveriges land och dess svenska befolkning. Den dag kan komma, då vi hafva godt utaf, att denna befolkning känner sig såsom lyckliga, med sin ställning belåtna svenska medborgare. Och det är från denna synpunkt, det är för att hon måtte inse, att hennes behof välvilligt behjertas, som jag vill rösta för den af en norrlandsrepresentant väckta motion om eftergift af en föga betydlig summa.

Öfverläggningen förklarades slutad. Enligt de yrkanden, som derunder förekommit gaf Herr Talmannen proposition dels på bifall till Utskottets hemställan och dels på bifall till det af motionären framställda förslag. Den sednare af dessa propositioner fann Herr Talmannen besvarad med öfvervägande ja; i anledning hvaraf nu uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som bifaller hvad Stats-Utkottet hemställt i dess utlåtande N:o 4,
röstar ja;

Den det ej vill,

röstar nej;

Vinner nej, har Kammaren, med afslag å Utskottets hemställan, beslutit, att annuiteterna för det åt Kukkola byamän beviljade odlingslån skola från och med år 1873 nedsättas till hälften eller till ett sammanlagdt belopp af 7,499 R:dr 26 öre.

Omröstningen anställdes i vanlig ordning och utföll med 57 ja mot 116 nej, och hade alltså Kammaren beslutit enligt nej-propositionens innehåll.

Sedan omröstningens utgång blifvit tillkännagifven, begärde

Herr Carl Jfvarsson ordet och anförde: Jag anhåller att få reservera mig mot det nu fattade beslutet, icke för det efterskänkta beloppet som är obetydligt, utan derföre att jag tror, att ett enskildt, oberättigadt intresse deri gjort sig gällande på det allmännas bekostnad. Och då man dertill kan taga för alldeles gifvet, att Kammaren icke är i stånd att fortsätta på denna bana med att lemna eftergifter, så innebär beslutet på samma gång en orättvisa mot andra med lika berättigade anspråk, derest det nu gifna prejudikatet icke på dem kommer att tillämpas, något som likväl skulle vara det värsta af allt. En farlig bana är emellertid öppnad genom det fattade beslutet.

Herr Jöns Rundbäck: På de skäl jag anförde, då jag hade ordet i frågan, ber äfven jag att få reservera mig mot det nyss fattade beslutet, hvilket jag anser innebära ett vådligt prejudikat för framtiden.

Herr Liss Olof Larsson: Äfven jag ber att få deltaga i de redan afgifna reservationerna mot det beslut Kammaren i denna fråga fattat, emedan jag befarar att detsamma skall föranleda ytterligare anspråk i samma riktning.

Herr Hörnfeldt: Äfven jag ber att få reservera mig mot det nyss fattade beslutet.

§ 7.

Föredrogs Bevillnings-Utskottets betänkande No 1, i anledning af väckt motion om ändring i Kongl. förordningen den 20 Juli 1861, angående mantals- och skattskrifningars förrättande.

Herr Ola Andersson: Då sistlidne lagtima Riksdag afslutat underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan om revision af mantalsskrifningsförordningen, och då det är känt att en komité redan blifvit för ändamålet tillsatt, kan det naturligtvis icke vara min mening att påyrka något från Utskottets hemställan afvikande beslut; men för den händelse komiterade behaga taga notis om nu förevarande fråga, och för den händelse man då skulle finna den anmärkning jag har att göra vara förtjent af någon uppmärksamhet, ber jag att till de skäl hvarmed den nämnda skrifvelsen motiverades och till de af motionären nu anförda, få lägga ännu ett. De skäl, som anfördes i 1871 års Riksdags underdåniga

skrifvelse till Kongl. Maj:t utgjorde dels det af motionären i Första Kam-maren anförda, nemligen missbruket af rättigheten att sjelf välja mantalsskrifningsort för den som har egendom eller rörelse på flera ställen och dels den af ledamoten utaf Andra Kammaren, kyrkoherden Witt, fram-hållna bristande samstämmighet mellan mantalsskrifningsförrordningen och kommunalförfattningarne. Jag ber att få påpeka en ytterligare omständighet. Det finnes nemligen, i synnerhet i mera befolkade orter, en ganska talrik klass ogifta arbetare, som, med en visserligen ganska lofvärd och vacker sträfvan efter den högsta möjliga arbetsförtjenst, arbeta än här och än der på längre eller kortare tider, men som föga bry sig om att söka afbörda sig sina kronoutskylder. Nu är förhållandet så, att, i stället för att uppleta dessa personer och söka uttaga dem påförda skatter, kronofogden vanligen be-gagnar den bekvämare utvägen att uppföra deras namn i afkortnings-längder, hvilka han sjelf förser med påskrift om att samma personer sakna tillgång; — något som visst icke alltid är fallet — och sedan skickar till kommunalstyrelsen för att genom dess naunteckning under denna på-skrift få den sålunda uppgiitna bristande tillgången vitsordad. Det är ej blott för den härigenom för statsverket uppkommande förlust, som jag tagit mig friheten fästa komiterades uppmärksamhet på detta förhållande, utan jemväl och företrädesvis derföre att enligt min öfvertygelse genom ett sådant förfarande aktningen för samhället, dess lagar och myndig-heter på ett betänkligt sätt äfventyras. Låt t. ex. kronofogden få bö-terna i stället för fattigkassan, som nu ändå aldrig erhåller några sådana, och kronan skall erhålla skatten, samt aktningen för lagen bevaras. Den verkliga fattige skall alltid genom kommunens intyg erhålla befrielse.

Vidare anfördes ej. Betänkandet bifölls.

§ 8.

Då nu till afgörande föredrogs Banko-Utskottets memorial N:o 4, an-gående verkställd granskning af Riksbankens tillstånd och förvaltning, anförde vid

1 punkten

Herr Gumælius: Det kan naturligtvis icke vara för att motsätta mig bifall till den af Banko-Utskottet tillstyrkta ansvarsfriheten för vederbörande diskontstyrelsens förvaltning, som jag begärt ordet; och detta så mycket mindre som jag förut deltagit i ett sådant tillstyrkande, då jag hade äran att vara ledamot i en af dessa många instanser, med hvilka Riks-banken är lyckliggjord med afseende på revision, likasom i styrelseväg; men jag önskar få framhålla några punkter, som förekomma i detta be-tänkande, hvilket möjligtvis icke läses med den uppmärksamhet det för-tjenar, derföre att det till sitt hufvudinnehåll utgör en omsägning af hvad genom Bankorevisionens och sededermera Bankofullmäktiges berättelser redan blifvit Riksdagen två gånger meddeladt. Och det finnes verkligen i betänkandet några punkter, som, enligt min tanke, äro af beskaffenhet

att böra bevaras icke allenast i detta mindre uppmärksammade memorial, utan äfven i Riksdagens protokoll.

Till en början finna vi på sid. 2 i memorialet den upplysning af Banko-Utskottet, att "ända från den så kallade realisationens början och intill nästlidet år har det silfver och guld, som erfordrats i och för landets penningeväsende, nästan alltid måst af Riksbanken sjelf anskaffas och vid nödigt belopp underhållas", hvarvid, heter det vidare. "Riksbanken fått vidkännas hela den betydliga kostnaden af mer än 2 procent af det i mynt erhållna beloppet." Och i sammanhang härmed omnämner Utskottet, att under sistlidet år hafva väl Fullmäktige äfven låtit för Riksbankens räkning införskrifva både silfver och guld, men derjente har under sednare delen af 1871 samt äfven under den förflutna delen af innevarande år erbjudits åt banken plantssilfver, hvilket, efter hvad känt är, dels inkommit i liqid för öfverskott i fordringar till följd af handeln med andra länder, dels sökt afsättning här af likartad anledning." Här-efter följer en reflexion af Banko-Utskottet, som jag måste bedja få i Kammarens protokoll intagen: "En sådan handelsrörelses direkta med-verkan till landets förseende med det nödiga underlaget i ädla metaller för penningeväsendet borde vara lika naturlig under goda närings- och handelskonjunkturer, som utförseln af mynt och ädla metaller är vid tider, då landets produktion icke är tillräcklig att betäcka införseln af förnödenheter från andra länder; och Utskottet har derföre med tillfredsställelse omförmålt, att dessa naturliga förhållanden kunnat börja att här i landet göra sig gällande." Jag läser icke behöfva erinra, att en alldeles motsatt åsigt på många håll länge gjort sig gällande, och att särskildt inom Riksdagen många röster höjt sig i en annan riktning. Det är sålunda ganska märkligt och ur min synpunkt hugneligt, att 1872 års Banko-Utskott gjort ett sådant uttalande, och att beträffande detsamma en fullständig enighet synes hafva rådt inom detta Utskott, som är sammanfattadt af de maktogande pluraliteterna inom Riksdagens särskilda Kamrar i tydlig afsigt att representera dessa pluraliteters åsikter.

I betänkandet följer vidare en redogörelse för det i Hamburg använda och i system satta sättet att profva silfver underhaltigt; och Utskottet avslutar denna redogörelse dermed, att "frågan, huruvida och i hvad mån ersättning för den befunna underhalten kan erhållas, är ännu oafgjord." För min del önskar jag, mer än jag hoppas, att Riksbanken skall erhålla full godtgörelse för hvad den förlorat på denna underhalt, men jag hyser i ännu högre grad den önskan och det hopp, att det icke måtte dröja alltför länge, innan vi befinna oss mindre beroende af den silfverprofningsmetod, som öfvas i Hamburg. Och detta tyckes vara ett önskningsmål äfven för Utskottet, då det på samma 7:de sida säger, att, "sedan det synes blifva allt mera sannolikt, att en öfvergång från silfver till guldmyntsystem måste i sinom tid ske, lär Riksbanken icke böra underlåta att efter hand öka sitt guldförråd." Äfven detta enhälliga uttalande af 1872 års Banko-Utskott har jag ansett såsom ett ganska märkligt tidens tecken; och skulle jag i sammanhang dermed vilja hemställa till vederbörande, huruvida det icke vore välbetänt att se till, det Riksbankens silfverförråd icke ökas mer, än skäligt är, på det banken, när den sannolikt icke långt aflägsna tidpunkten inträffar, då den skall

nödgas afyttra sitt silfver, enligt all anledning under prisfall å nämnda vara, icke måtte behöfva derpå göra alltför stora förluster.

Vidare yttras sist på samma sida, beträffande Riksbankens omsättning i utländska vexas, att "denna omsättning tillhör dock ensamt Stockholm, under det att i Göteborg vaxelköp skett för allenast omkring en och en half million, och ingen vaxelförsäljning egt rum, och att i Malmö hvarken köp eller försäljning af vexas förekommit;" hvarvid Utskottet tillägger följande betraktelse: "Att Riksbanken icke vid lånekontoren drifvit särdeles betydande vaxelhandel torde till en del ligga i den omständigheten, att reglementariska föreskrifter lägga hinder för en önskvärd frihet i förvaltningen." Beredande af denna önskvärda frihet i bankförvaltningen kommer, som jag hoppas, att blifva ett syftemål för Banko-Utskottet under dess i memorialets slutord omtalade reglementsarbete; och jag ber härvid få uttala min lifliga önskan, att man måtte allvarligt fortsätta på den väg, 1871 års Banko-Utskott beträddt, genom att söka så vidt möjligt är sätta Riksbanken i tillfälle att arbeta under mindre tunga och besvärande former. Hvad särskildt beträffar Malmö lånekontor, så vore det icke illa, om banken, som håller ett särskildt vaxelombud derstädes, kunde genom förändrade anordningar i förvaltningen också bereda detta ombud ett sedan flera år saknad tillfälle att någon gång få köpa eller sälja någon utländsk vaxel för Riksbankens räkning.

Jag har, såsom jag redan nämnt, intet mot den tillstyrkta ansvarsfriheten att invända.

Efter detta yttrande bifölls punkten.

Punkten 2.

Blef likaledes bifallen.

§ 9.

Föredrogs Andra Kammarens Andra Tillfälliga Utskottets memorial N:o 1, i anledning af remiss å motion angående nämndemäns rätt till ersättning för extra förrättningar.

Herr Nils Larson: Utaf ordalydelsen af den paragraf i Riksdagsordningen, som utstakar de respektive Utskottens verksamhet, framgår icke klart, huruvida ifrågavarande motion skall tillhöra ständigt eller tillfälligt Utskotts behandling. Hvad som är klart är endast, att, i händelse frågan bör behandlas af ständigt Utskott, den icke kan hänvisas till annat Utskott än Stats-Utskottet. Då sålunda grundlagens ordalydelse icke är klar nog för att man skall kunna utleta, hvart motionen rätteligen hör, så har Kammarerna att rätta sig efter hvad som förut blifvit iakttaget vid dylika tillfällen. Jag vill då erinra om, att vid 1862—1863 årens riksdag en motion i enahanda syfte väcktes och remitterades till Allmänna-Besvärs- och Ekonomi-Utskottet, som också deröfver afgaf utlåtande. Nu inträffade emellertid, att en Kongl. proposition i samma ämne vid samma riksdag ankom och remitterades till Stats-Utskottet, som också behand-

lade den, och det var på grund af det förslag, som detta Utskott i anledning af den Kongl. propositionen afgaf, som Riksdagen beslutade en skrifvelse i ämnet, hvilken hade till följd att den förordning i ämnet, som nu är gällande, utfärdades. Då så är förhållandet, torde det måhända vara skäl i att äfven nu Stats-Utskottet behandlar saken, helst som ett ytterligare skäl synes tala för den åsigten. Om nemligen motionens behandling leder derhän, att ökad ersättning till nämndemän för resor skall utgå, lära dessa medel komma att tagas utaf Sjette hufvudtitelns anslag till rese- och traktamentsersättning. Det är väl således nödvändigt att Stats-Utskottet vid uppgörandet af förslag till detta anslags belopp sättes i tillfälle att bilda sig ett omdöme, huruvida den af motionären ifrågasatta reseersättningen bör utgå eller icke. Jag hemställer därför, att motionen må öfverlemnas till Stats-Utskottet.

Med anledning af Herr Nils Larsons anförande ville Herr Talmannen hafva erinrat, hurusom den ifrågavarande motionen endast anginge aflåtandet af en underdänig hemställan till Kongl. Maj:t derom att någon del af ett, utaf Riksdagen redan anvisadt förslagsanslag måtte för det i motionen afsedda ändamål få användas, men ingalunda något nytt anslags beviljande. Vid sådant förhållande och då vid 1862-1863 års riksdag en motion af enahanda innehåll, nemligen den, som inom Bondeståndet då väcktes angående ersättning åt nämndemän för vissa förrättningar blifvit till Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskottet hänvisad och af samma Utskott jenväl behandlad, hade Herr Talmannen dess heldre ansett sig böra gifva propositionen på nu förevarande motions hänvisande till Tillfälligt Utskott, som, vid nyss återopade riksdag, remissen till Ekonomi-Utskottet beslutits och lemnats utan anmärkning, ehuru vid samma riksdag varit på Stats-Utskottets handläggning beroende den Kongl. proposition, hvilken sedermera föranledde utfärdandet af Kongl. kungörelsen den 30 Decem-ber 1863.

Herr Friherre Akerhielm: Herr Talman! mine Herrar! Efter det yttrande, som nyss afgafs af Herr Nils Larson i Tullus skulle jag säkerligen icke vidare hafva ansett något försvar för Utskottets åsigt behövas, derest icke Herr Talmannen behagat utförligt motivera de skäl, som tala för motionens remitterande till Tillfälligt Utskott. I anledning häraf finner jag mig för mycket frestad att upptaga debatten och att något närmare redogöra för de skäl, som föranledt Utskottet att anse sig icke ega grundlagsenlig rätt att, utan Kammarens särskilda, förnyade be- myndigande handlägga detta ärende. Dessa skäl äro redan till största delen af Herr Nils Larson angifna, och jag tillåter mig endast att, i anledning af Herr Talmannens yttrande, erinra derom, att under de gamla ständs-riksdagarne motioner, som remitterades till Stats-Utskottet eller Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskottet, sedermera kunde — om anledning dertill förefanns — behandlas i gemensamt sammanträde af Sammansatt Stats- och Ekonomi-Utskott. Likaså behandlades motioner, som ansågos beröra såväl den ekonomiska som den egentliga lagstiftningen utaf Sammansatt Utskott, nemligen af Lag- och Ekonomi-Utskotten gemensamt. Jag vill i sammanhang härmed erinra Herrarne om, att Kam-

maren redan gifvit ett prejudikat, som i min tanke härvid bör uppmärksammas. Då nemligen Lag-Utskottet för några dagar sedan återlemnade tvänne till Utskottet remitterade motioner, under ömförmälan att Utskottet ansåg de ämnen, som ifrågavarande motioner afsågo, icke hänförliga till de ärenden, hvilka enligt grundlagen falla inom dess verksamhet, så återremitterades likvisst dessa motioner till Lag-Utskottet, hvaraf man torde vara berättigad att sluta, det Riksdagen ansett, att de Ständiga Utskotten företrädesvis böra upptaga äfven sådana motioner, som strängt taget måhända kunna anses vara af blandadt innehåll. För min del anser jag dessa skäl äfven böra verka derhän, att Herr Johannes Anderssons ifrågavarande motion öfverlemnas till Stats-Utskottet.

Det lär för öfrigt vara hvarje motionärs rätt att få sin motion behandlad och remitterad, under förutsättning af att den möjligen kan komma att bifallas, och då *bifall* till ifrågavarande motion ovilkorligen föranleder en ökad statsutgift, hvilken icke kan få form på annat sätt än som en bestämd siffra under något af de anslag till rese- och traktamentsersättning, som äro uppförda å de särskilda hufvudtitlarne, så och då det tillhör Stats-Utskottet att beräkna hvarje anslagsbelopp, äfven då det — såsom här — är fråga om ett förslagsanslag, lär väl Stats-Utskottet oundgängligen behöfva känna resultatet af motionen för att kunna föreslå och uppställa siffran och således rättast sjelft handlägga deusamma. Jag framställde för tvänne riksdagar sedan anmärkningar mot just dessa på sednare tiden betydligt höjda anslag till rese- och traktamentsersättning, samt anser att alla motioner, som afse dessa anslag, äfven derföre böra behandlas af Stats-Utskottet, att de beröra förhållanden, som väl äro värda att uppmärksammas och i annat fall ej torde blifva tillerkända den vigt, som de förtjena.

Under sådana förhållanden hoppas jag, att Kammarerna godkänner det nu föredragna memorialet och öfverlemnar motionen till Stats-Utskottet, hvarom jag vördsamt anhåller, att Herr Talmannen behagade framställa proposition.

Herr Sjöberg: Jag hade icke tänkt besvära Kammarerna med något anförande i denna fråga efter det särskilda yttrande till protokollet, Herr Talmannen nyss behagade afgifva, men då den näst föregående talaren antog eller rättare sagdt ansåg för alldeles gifvet, att den motion i samma syfte som den nu ifrågavarande, hvilken väcktes vid 1862—1863 årens riksdag, blifvit behandlad af Stats-Utskottet samt Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskottet gemensamt, så anser jag mig böra upplysa, att så icke var förhållandet, utan att samma motion behandlades af Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskottet ensamt. Detta också ganska riktigt af den orsak, att man under de gamla ständsriksdagarne uppdrog en bestämd skilnad mellan sådana ämnen, som borde vara föremål för Stats-Utskottets behandling och sådana, som borde förberedas af Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskottet, med iakttagande af den grund nemligen att i de fall, då man endast ansåg principiella utredningar eller uttalanden vara afsedda eller med andra ord en väckt fråga kunna föranleda en så kallad underdånig framställning, men med sådan fråga icke var förenadt förslag om något särskildt anslag, motion alltid hänvisades till Allmänna Besvärs-

och Ekonomi-Utskottet, som dock kunde efter omständigheterna — och om anledning dertill förefanns — sammanträda med Stats-Utskottet.

Det synes mig således, som om på fullkomligt giltiga skäl Herr Talmannen föreslagit och Kammaren godkänt, att ifrågavarande motion skulle remitteras till Tillfälligt Utskott; och jag yrkar på sådan grund, att nämnda motion också bör till det nu ifrågavarande Tillfälliga Utskottet återförvisas.

Herr Friherre Åkerhielm: Jag anser det nödigt att med några få ord bemöta den siste ärade talarens anförande. Det är alldeles gifvet, att, om Kammaren skulle vilja återlemna motionen till det Tillfälliga Utskottet, detta skulle anse sig smickradt af att få behandla en fråga, som innehåller anledning till bestämd ändring i budgetens siffror, men jag hoppas, att de omständigheter, som Herr Nils Larson och jag hafva anført, äro af den beskaffenhet, att Kammaren anser riktigast att remittera frågan till Stats-Utskottet. I öfrigt — och då jag icke har kännedom om ordalydelsen af den motion, hvilken af Herr Sjöberg omnämndes och således ej är i tillfälle att anställa jemförelse och tillse, om den verkligen är af natur att få gälla såsom præcedensfall — vill jag endast nämna, att, för den händelse samma motion behandlades uteslutande af Ekonomi-Utskottet, detta väl läro hafva kommit sig deraf, att motionen ansetts endast kunna leda till afslag, eller ock deraf att en Kongl. Proposition i likartadt ämne gått till högre Utskott än Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskottet: och att detta sednare var fallet, derom upplyste en föregående talare. Jag vidblifver således mitt yrkande.

Herr Sjöberg: Jag ber om ursäkt, att jag med några ord tager mig friheten besvara den siste ärade talaren derutiinnan, att jag omöjligen kan inse, att — äfven om Riksdagen bifaller den af motionären gjorda framställning — detta skall åstadkomma någon ändring i statsbudgeten. Vi hafva å de flesta af de särskilda hufvudtitlarne upptagna så kallade förslagsanslag under rubriken: rese- och traktamentspenningar, och jag föreställer mig, att, om Riksdagen skulle godkänna motionärens förslag, de utgifter, som i följd deraf måste uppstå, skulle kunna bestridas af dessa förslagsanslag och sålunda icke föranleda någon rubbning i de nyss antydda anslagsbeloppen. Motionen synes mig hufvudsakligen beröra endast en principfråga, och jag vidhåller därför, att ämnet hör till Tillfälligt Utskotts behandling.

Öfverläggningen förklarades nu vara slutad. Herr Talmannen gaf proposition dels på bifall till Utskottets åtgärd att återlemna motionen och i sammanhang dermed på yrkandet om motionens öfverlemnande till Stats-Utskottet; dels jemväl på yrkandet om motionens återlemnande till det Tillfälliga Utskottet; och blef denna sednare framställning af Kammaren bifallen.

§ 10.

Bordlades andra gången nu föredragna:

Stats-Utskottets utlåtanden N:is 5—7; äfvensom

Andra Kammarens Andra Tillfälliga Utskotts utlåtanden N:is 2 och 3 samt betänkande N:o 4.

§ 11.

Herr *Anders Fredrik Pettersson* från Malmöhus län, som anmält sig till motions afgifvande, aflemnade nu motionen N:o 199, med förslag till ett tillägg till 12 § Riksdagsordningen.

Denna motion blef på begäran bordlagd.

§ 12.

I anledning af Herr Talmannens framställning om bifall till en anhållan af Herr Stenbäck om ledighet från riksdagsgöromålen under 11 dagar från den 20 Februari, uppstod öfverläggning; och yttrade

Herr Gumælius: Vi stå nu vid början af en period af riksdagen, då det är af vikt, att riksdagsmännen äro närvarande på sina platser. Behandlingen af statsregleringen börjar förmodligen i nästa plenum och fortsättes väl sedermera, omvexlande med flera andra rätt viktiga frågor. Om än Kammaren under den tid, som af denna riksdag redan förflutit, har beviljat permission åt en eller annan ledamot, utan att några skäl för permissionsansökningen blifvit anförda, så tror jag likväl, att tiden nu är inne att bryta med detta tillvägagångssätt. En särskild anledning dertill ligger i Konstitutions-Utskottets nyss i Kammaren utdelade memorial N:o 2, hvaraf man finner, att Utskottet återigen enhälligt afstyrkt bifall till Herr Gunnarssous motion angående sådant tillägg i 23 § Riksdagsordningen, att ledamot, som begär ledighet från riksdagsgöromålen, skall afstå arvodet för den tid, han njuter ledighet. Konstitutions-Utskottet har dervid ytterligare erinrat, att, då det ankomme på Kammaren att i hvarje fall pröfva, huruvida en framställd begäran om ledighet grundar sig på tillräckliga skäl och att i motsatt fall afslå densamma, så finner Utskottet den af motionären föreslagna åtgärden på sådan grund obehöfelig. För min del kan jag icke finna, att tillräckliga skäl för erhållande af ledighet här äro anförda, då inga skäl alls äro nämnda, och jag kan därför icke bifalla hans begäran, utan yrkar afslag.

Herr Stenbäck: Som jag under de föregående riksdagarne af grannlagenhetsskäl icke besvärat Kammaren med någon anhållan om permission, oaktadt jag dertill haft stora skäl vid mera än ett tillfälle, men deremot gjort en bedröflig erfarenhet af hvart af en sådan grannlagenhet kan leda, i det jag vid ett tillfälle under det första riksmöte, jag bevi-

stade, genom att icke begära permission gjorde en förlust af 2,000 R:dr, så anser jag detta faktum, som jag kan bestyrka, vara ett talande skäl för mig att erhålla den önskade ledigheten. Särskilda omständigheter göra det dessutom särdeles nödvändigt för mig att nu erhålla ledighet. Flera dödsfall bland mina arbetare hafva inträffat, hvarföre jag måste föranstalta om återbesättande af deras platser och jag är äfven medlem i en sterbhusutredning, som har en fastighetsförsäljning att verkställa. På dessa och flera andra skäl, som jag ej vill besvära Kammaren med att angifva i detalj, anhåller jag vördsamt att den begärda ledigheten måtte af Kammarneu beviljas.

Herr Gumælius: Efter att hafva hört de skäl, som göra det önskligt för Herr Stenbäck att erhålla ledighet från riksdagsgöromålen, vill jag afstå från mitt förra yrkande.

Öfverläggningen var slutad. Kammaren biföll Herr Stenbäcks begäran.

§ 13.

Till bordläggning anmälades nu inkomna ärenden, nemligen:

Konstitutions-Utskottets memorial:

N:o 1, med förslag till ändring i 29 § Regeringsformen;

N:o 2, i anledning af väckt motion om ändring i 23 § Riksdagsordningen;

Stats-Utskottets betänkande N:o 14, i fråga om utfärdandet af statsobligationer, forskrifna med lägre ränta än 5 procent;

Banko-Utskottets utlåtanden:

N:o 5, i anledning af Herr Hedins motion om tillägg till instruktionen för Riksdagens Revisorer af Riksbanken; och

N:o 6, i anledning af Herr *Frisks* motion om Riksbankens ingående såsom delegare i enskilda bankbolag utan sedelutgifningsrätt;

Andra Kammarens Tredje Tillfälliga Utskotts utlåtanden:

N:o 1 (i samlingen N:o 5), i anledning af en af Herr *J. Samuelsson* väckt motion (N:o 64) om upphäfvande af 20 § i Kongl. Jagstadsågan den 21 Oktober 1864, samt en af Herr *Lars Ersson* väckt motion (N:o 87), om ändring af 7 § i samma Kongl. Förordning;

N:o 2 (i samlingen N:o 6), i anledning af en af Herr *C. F. Appeltofft* väckt motion (N:o 32), om förändrad lydelse af 3 § 2 och 3 mom. i Kongl. Fiskeristadsågan af den 29 Juni 1852; och

N:o 3 (i samlingen N:o 7), angående Herr *J. Anderssons* motion (N:o 154), om underdånig hemställan till Kongl. Maj:t angående vidta-

gande af de ytterligare åtgärder, som må vara erforderliga för framläggande af fullständigt förslag till vattenrättens ändamålsenliga ordnande;

Andra Kammarens Andra Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 5 (i samlingen N:o 8), angående ändring i Kongl. Kungörelsen den 22 Juni 1871 om lönетillskott af allmänna medel åt lärare vid folkskolor och småskolor;

Andra Kammarens Tredje Tillfälliga Utskotts utlåtanden:

N:o 4 (i samlingen N:o 9), öfver Herr Ola Anderssons motion N:o 38, om utarbetande af fullständig förteckning öfver alla nu gällande lagar och författningar m. m.; och

N:o 5 (i samlingen N:o 10), i anledning af en utaf Herr Magni väckt motion, N:o 70, om nedsättning i den å statens jernvägar för gödningsämnen bestämda fraktafgift.

Alla dessa ärenden, som bordlades, skulle, enligt Kammarens derom nu fattade beslut, sättas främst till föredragning i nästa sammanträde.

§ 14.

Justerades protokollsutdrag rörande de beslut, som Kammarén i detta sammanträde fattat.

Kammarens ledamöter åtskiljdes klockan 1 e. m.

In fidem
H. Husberg.